

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ**

Föredragande: M. Ek Lindqvist

DOM
2010-03-15
Meddelad i
Luleå

Mål nr 173-10
Rotel 3

KLAGANDE

1. [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

2. [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

3. [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

4. [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Ombud för 2–4:
[Redacted] (se ovan)

MOTPART

Norrbottens läns landsting
971 89 Luleå

ÖVERKLAGAT BESLUT

Landstingsfullmäktiges beslut den 17–18 juni 2009, § 47, dnr 827-09

SAKEN

Laglighetsprövning enligt kommunallagen (1991:900, KL)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 77

Postadress
Box 849
971 26 Luleå

Besöksadress
Skeppsbrogatan 41

Telefon
0920-29 54 90
E-post: forvaltningsrattenilulea@dom.se
www.dom.se

Telefax
0920-29 54 98

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-12:00
13:00-16:00

BAKGRUND

Riksdagen beslutade i februari 2009 att alla landsting i Sverige, senast den 1 januari 2010, ska ha infört ett vårdvalssystem som ger medborgarna rätt att välja mellan olika vårdgivare i primärvården. Alla vårdgivare som uppfyller de av landstinget beslutade kraven i vårdvalssystemet ska ha rätt att etablera sig i primärvården med offentlig ersättning. Valfrihetssystemet – enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) – utgör ett alternativ till upphandling enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) och kan tillämpas på bland annat hälso- och sjukvårdstjänster.

Överklagat beslut

Landstingsfullmäktige i Norrbottens län beslutade i juni 2009 att fastställde de grundläggande principerna gällande införandet av valfrihetssystemet. Beslutet var helt i enlighet med förslaget ”Valfrihetssystem Norrbotten – principiell inriktning”. Den principiella inriktningen innehåller bland annat ett enhetligt basuppdrag som ger en övergripande beskrivning av den verksamhet som ska bedrivas vid vårdcentraler inom ramen för valfrihetssystemet. Vidare innehåller inriktningen principerna för listningsförfarandet, även det så kallade ickevalsalternativet.

Enhetligt basuppdrag

Vid alla vårdcentraler ska verksamheten bedrivas inom ramen för följande enhetliga basuppdrag för primärvården. Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvården ska ges företräde till vården. Primärvården ska svara för befolkningens behov av första linjens hälso- och sjukvård i form av följande.

- Medicinsk behandling
- Omvårdnad
- Förebyggande arbete
- Rehabilitering

Primärvårdens ansvar gäller för alla patientgrupper, oavsett ålder eller sjukdom, som inte kräver sjukhusens medicinska och tekniska resurser eller annan särskild kompetens. Uppdraget omfattar inte sådana insatser som annan huvudman svarar för.

Behovet av hälso- och sjukvård ska tillgodoses inom ramen för följande basala verksamheter och funktioner.

- Mottagningsverksamhet för såväl akut som planerad utredning, vård och behandling
- Sjukvård i hemmet
- Hembesök
- Rehabilitering och habilitering
- Läkarinsatser inom den kommunala hälso- och sjukvården
- Sjukvårdsrådgivning per telefon dygnet runt
- Akut omhändertagande dygnet runt, året runt
- Barnhälsovård
- Mödrahälsovård
- Medicinsk service
- Individprevention
- Hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande insatser
- Smittskydd
- Kris- och katastrofberedskap
- Samverkan med andra delar av hälso- och sjukvården och andra samhällsaktörer

Verksamheten ska bedrivas i enlighet med de grundläggande principerna i den vägledning för "God vård" som fastställts av Socialstyrelsen vilket innebär följande.

- Kunskapsbaserad och ändamålsenlig vård
- Säker vård
- Patientfokuserad vård
- Jämlik vård
- Effektiv vård
- Vård i rimlig tid

Primärvården ska aktivt bidra till att förverkliga länets folkhälsopolitiska strategi.

- Stödja barns och ungdomars positiva utveckling
- Bidra till ekonomisk och social trygghet och hälsosamma miljöer för vuxna
- Bidra till att äldre har ett aktivt och tryggt liv

Särskilda riktlinjer för verksamhetens inriktning och utveckling fastställs årligen av landstinget. Primärvården ska vidare bedrivas i enlighet med de nationella riktlinjer, vårdprogram samt behandlingsråd eller behandlingsöverenskommelser som fastställs av landstinget.

Listningsförfarande

Medborgarnas val ska avse listning på vårdcentral. Landstinget ska inom ramen för sitt informationsansvar verka för att norrbottningarna i så stor utsträckning som möjligt gör ett aktivt val av vårdcentral. Landstinget och primärvårdens leverantörer ska gemensamt verka för att vårdcentralerna blir det naturliga första handsvalet för all vård som inte kräver sjukhusens specifika kompetens eller resurser.

Ickevalsalternativet ska vara en landstingsdriven vårdcentral enligt den geografiska indelning som landstinget fastställer.

YRKANDEN M.M.

Klagandes inställning

██████████ med flera yrkar att landstingets beslut ska upphävas. De anför i huvudsak följande. Beslutet försämrar avsevärt förutsättningarna för en ökad mångfald, konkurrens samt tillgänglighet i primärvården, varför en del av målen med den nya lagstiftningen svårligen kan uppfyllas. De delar av beslutet som avser basuppdragets omfattning samt listningen av ickevalspatienter strider mot viktiga rättsprinciper enligt lag eller annan författning.

Basuppdragets omfattning

Landstinget har fastslagit ett basuppdrag vars omfattning måste strida mot proportionalitetsprincipen enligt LOV. Detta hindrar etablering av nya vårdgivare, mångfald och effektiv konkurrens till nackdel för patienter genom sämre tillgänglighet och service inom primärvården. Det av landstinget begärda åtagandet innebär i praktiken att endast landets största vårdföretag har möjlighet att åta sig uppdrag. Övriga vårdföretag har endast möjlighet att åta sig uppdrag om de ingår avtal med ett flertal andra företag, vilket utgör en komplicerad juridisk process som ytterligare försvåras av att utbudet av vårdföretag i Norrbotten är högst begränsat. Ännu en försvårande omständighet utgörs av att landstingsfullmäktige inte kommer att fastställa de ekonomiska ramarna förrän i november 2009, trots att vårdvalet ska vara infört senast den 1 januari 2010.

Listning av ickevalspatienter

Landstinget kommer att välja en modell med hög fast ersättning per invånare (kapitering) och en lägre ersättning för varje enskilt patientbesök. De patienter som inte väljer att aktivt lista sig på en vårdcentral kommer att listas på en landstingsdriven vårdcentral, vilket strider mot kravet på likabehandling. Det är allmänt känt att den passivt listade gruppen utgör en väsentlig del av vårdcentralens finansiering. Detta ska ses mot bakgrund av att denna grupp till största delen utgörs av förhållandevis friska personer som inte har behövt anlita sjukvården så ofta och som därför inte är lika angelägna om att göra ett aktivt vårdval. I sammanhanget ska även noteras att landstinget redan under våren 2009 listade alla norrbottningar på landstingets vårdcentraler. En privat vårdgivare börjar i stället ”på noll” och måste rekrytera alla sina patienter genom att få dem att aktivt ”lista om sig” från en landstingsdriven vårdcentral.

Motpartens inställning

Landstinget motsätter sig bifall till överklagandet samt anför bland annat följande. I första hand bör överklagandet avslås på grund av att beslutet inte strider mot lag eller annan författning och i andra hand på grund av att beslutet, på vilket

LOV är tillämpligt, inte kan prövas inom ramen för laglighetsprövning enligt kommunallagen. Beslutet gäller en principiell inriktning för ett valfrihetssystem i Norrbotten, vilket ska införas inom primärvården den 1 januari 2010. Från detta datum är det möjligt för intresserade leverantörer att ansöka om att få etablera sig inom vårdvalet. Vid tidpunkten för fullmäktiges beslut fanns inte någon lagstiftning som beslutet kunde strida mot.

Prövning enligt kommunallagen

Fullmäktiges beslut kan inte strida mot bestämmelsen i 5 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL, som gäller efter den 1 januari 2010 – enligt vilken landstinget ska utforma vårdvalssystem så att alla utförare ska behandlas lika – då lagändringen ännu inte hade ägt rum vid tiden för fullmäktiges beslut. Om en laglighetsprövning ändå kan göras vidhåller landstinget att beslutet inte strider mot den föreslagna bestämmelsen i 5 § HSL. Enligt den utformning av systemet som landstinget fastställt avses med utförare vårdcentral. Därmed ger vårdvalssystemet samtliga invånare rätt att välja mellan de vårdcentraler som vid varje given tidpunkt är etablerade inom systemet, oavsett om dessa drivs av landstinget eller en annan leverantör. Vidare följer tydligt av förarbetena till 5 § HSL att landstingen har en stor frihet att utforma vårdvalssystem inom primärvården utifrån sina egna förutsättningar. Fullmäktiges beslut kan inte heller strida mot LOV eftersom lagen inte blev tillämplig i Norrbotten förrän vid den tidpunkt då vårdvalssystemet hade införts. I det fall LOV ändå anses gälla vid tiden för fullmäktiges beslut stadgas i LOV, att beslut på vilka LOV är tillämpliga inte får överklagas enligt 10 kap. KL.

Om en laglighetsprövning trots detta kan göras utifrån LOV framhålls att varken basuppdragets omfattning eller listningsförfarandet av ickevalsalternativet strider mot rättsprinciperna i lagen.

Basuppdragets omfattning

Gällande basuppdragets omfattning vidhålls att de krav som ställs är högst rimliga i förhållande till de mål som eftersträvas. Det kan knappast strida mot propor-

tionalitetsprincipen att de krav som ställs på leverantörerna innehåller de verksamheter som fastställts av riksdagen. Därtill konstateras att de villkor som landstinget avser att ställa vid en upphandling – enligt LOU – är betydligt mer styrande och reglerande. Vidare kan det knappast göras gällande att endast mycket stora företag skulle kunna bedriva verksamhet av en sådan omfattning som avses i basuppdraget. Den vårdvalsmodell som landstinget fastställt utgår från behovet av att säkerställa högt ställda krav på patientsäkerhet och kontinuitet, inte minst vad gäller multisjuka patienter med stora krav på en sammanhållen vårdprocess. Att dela upp denna sedan länge väl etablerade vårdmodell, enbart i syfte att underlätta för små eller mycket små företag, skulle medföra en fragmenterad vård som kan väntas medföra bristande samverkan och försämrad kvalitet i den vård som erbjuds norrbottningarna. Landstingets krav på att verksamheten ska organiseras så att den tillgodoser patientsäkerheten, ligger väl i linje med proportionalitetsprincipen.

Listning av ickevalspatienter

Med hänvisning till förarbetena till HSL och LOV ska alla utförare behandlas lika om det inte finns skäl för något annat. I fråga om ickevalsalternativet finns sådana särskilda skäl och det är kommunerna och landstingen själva som måste avgöra vad ickevalsalternativet ska vara. Att verksamheten i egen regi kan vara ickevalsalternativet, även om privata leverantörer är verksamma inom ett valfrihetssystem, ligger i linje med LOV och dess förarbeten. Därtill kan det starkt ifrågasättas om ickevalsalternativet kommer att ha någon större betydelse för finansieringen av verksamheten, då målet är att så många norrbottningar som möjligt ska göra ett aktivt val.

UTREDNINGEN I MÅLET

Aktuella bestämmelser, förarbeten och praxis

Enligt 10 kap. 8 § första stycket KL ska ett överklagat beslut upphävas, om

1. det inte har tillkommit i laga ordning,

2. beslutet hänför sig till något som inte är en angelägenhet för kommunen eller landstinget,
3. det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter, eller
4. beslutet strider mot lag eller annan författning.

Enligt tredje stycket samma paragraf får något annat beslut inte sättas i det överklagade beslutets ställe.

Enligt 5 § HSL ska landstinget organisera primärvården så att alla som är bosatta inom landstinget kan välja utförare av hälso- och sjukvårdstjänster samt få tillgång till och välja en fast läkarkontakt (vårdvalssystem). Landstinget får inte begränsa den enskildes val till ett visst geografiskt område inom landstinget. Landstinget ska utforma vårdvalssystemet så att alla utförare behandlas lika, om det inte finns skäl för något annat. Ersättningen från landstinget till utförare inom ett vårdvalssystem ska följa den enskildes val av utförare. När landstinget beslutat att införa ett vårdvalssystem ska LOV tillämpas.

Av 1 kap. 1 § LOV framgår att denna lag gäller när en upphandlande myndighet beslutat att tillämpa valfrihetssystem vad gäller tjänster inom hälsovård och socialtjänster, som är upptagna som B-tjänster i kategori 25 i bilaga 3 till LOU. Med valfrihetssystem enligt denna lag avses ett förfarande där den enskilde har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med. Den upphandlande myndigheten behöver inte tillämpa samma valfrihetssystem inom alla berörda områden.

I 1 kap. 2 § LOV stadgas att den upphandlande myndigheten ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Den upphandlande myndigheten ska iaktta principerna om öppenhet, ömsesidigt erkännande och proportionalitet när den tillämpar valfrihetssystem.

Av 9 kap. 2 § LOV framgår att för den enskilde som inte väljer leverantör ska den upphandlande myndigheten tillhandahålla ett ickevalsalternativ.

Av 10 kap. 4 § LOV följer att ett beslut som denna lag är tillämplig på inte får överklagas med stöd av 10 kap. KL.

Enligt 10 kap. 6 § LOV gäller inte bestämmelserna i detta kapitel om rättelse eller skadestånd den upphandlande myndighetens beslut om information och ickevalsalternativ.

I förarbetena till LOV (prop. 2008/09:29 s. 61 f.) uttalas följande avseende de grundläggande gemenskapsrättsliga principerna om likabehandling, icke-diskriminering och proportionalitet.

Kravet på likabehandling och icke-diskriminering medför att alla ansökningar från leverantörer om att delta i valfrihetssystemet ska behandlas lika i alla skeden av förfarandet. Faktorer som nationalitet eller etableringsort ska således inte spela någon roll. Detta betyder att även företag från andra orter ska ges samma möjlighet att verka som de som kommer från den egna kommunen. De krav som ställs i förfrågningsunderlaget får inte heller gynna någon som kommer från orten eller visst område. --- Proportionalitetsprincipen förutsätter att alla krav som ställs i förfrågningsunderlaget ska vara rimliga i förhållande till de mål som eftersträvas. Tjänstens art och omfattning kan variera från ett valfrihetssystem till ett annat och därför bör även kraven som ställs variera. Enligt regeringens mening bör högre krav kunna ställas avseende till exempel ekonomisk kapacitet och omvårdnads-kompetens på en leverantör som tillhandahåller ett särskilt boende än på en som tillhandahåller vissa hemtjänstinsatser. Kraven som ställs på leverantörerna bör dock inte vara högre i ett valfrihetssystem än vid en traditionell upphandling enligt LOU. Ett av syftena med valfrihetssystemet är att skapa en mångfald av utförare som den enskilde kan välja mellan, vilket i sin tur leder till konkurrens och förbättrad kvalitet till nytta för den enskilde. --- De grundläggande principerna ska iakttas i alla faser av förfarandet. Detta innebär att egenregiverksamheten och de externa leverantörerna ska behandlas lika. Detta medför att den upphandlande myndigheten i största möjliga utsträckning ska ge egenregiverksamheten samma förutsättningar och ställa samma krav som den ställer på de externa leverantörerna. Total konkurrensneutralitet mellan externa leverantörer och egenregiverksamheten kan dock vara svår att uppnå eftersom den upphandlande myndigheten, genom egenregiverksamheten, måste ta det yttersta ansvaret för att tjänsterna tillhandahålls medlemmarna i kommunen eller landstinget. Detta kan till exempel medföra att egenregiverksamheten måste få extra resurser som innebär att den i realiteten kan bära det ansvaret. Ett annat exempel som kan medföra problem ur kostnadssynpunkt är att vissa kommuner har infört en rättighet för all personal, som så önskar, att arbeta heltid. Vidare kan kollektivavtalens innehåll variera beroende på om arbetsgivaren är kommunal eller privat och även detta kan få effekt på verksamheten.

Avseende ickevalsalternativet uttalas följande i förarbetena (a. prop. s. 99 f.)

Den upphandlande myndigheten ska stödja, underlätta för och uppmuntra den enskilde att välja leverantör i ett valfrihetssystem. Med hänsyn till att

valet är svårt att göra och det finns människor som inte vill eller kan välja anser regeringen att kommunen och landstingen ska tillhandahålla ett s.k. ickevalsalternativ. Ickevalsalternativet ska vara ett kvalitativt fullgott alternativ. Den upphandlande myndigheten ska i förväg bestämma vad som gäller om den enskilde inte väljer. Den upphandlande myndighetens handläggare får inte slumpvis välja bland de leverantörer som tecknat avtal med den upphandlande myndigheten. Viktning eller rangordning av leverantörerna är, som tidigare påpekats, inte tillåtet i ett valfrihetssystem. Regeringen delar flertalet remissinstansers åsikt att kommuner och landsting själva måste avgöra vad ickevalsalternativet ska vara. Det går i lagstiftning inte att ange vad ickevalet ska vara eftersom förutsättningarna för de olika tjänsterna som kan ingå i ett valfrihetssystem varierar. Faktorer som geografi, medicinsk kompetens, omvårdnadskompetens, tillgång och efterfrågan kan komma att påverka ickevalet. För vissa typer av tjänster kan den upphandlande myndighetens egenregiverksamhet vara det bästa ickevalsalternativet, eftersom huvudansvaret för verksamheten trots allt ligger på myndigheten. Ett annat förfarande kan vara att den upphandlande myndigheten anvisar någon av de utförare som finns i valfrihetssystemet i en i förväg uppställd turordning, vilket innebär att samtliga utförare behandlas lika. Den upphandlande myndigheten kan också upphandla ett ickevalsalternativ enligt LOU, eftersom LOU och LOV kan finnas i samma system. Närhetsprincipen skulle kunna vara ett ickevalsalternativ vid till exempel val av vårdcentral eller särskilt boende, dvs. den enskilde får den utförare som ligger närmast brukarens bostadsadress. Det är viktigt att ickevalsalternativet är konkurrensneutralt mellan de leverantörer som tecknat avtal med den upphandlande myndigheten enligt lagen om valfrihetssystem. Det är också viktigt att den enskilde får information om ickevalsalternativet och vilken leverantör den enskilde kommer att få.

I förarbetena till 5 § HSL (prop. 2008/09:74 s. 51) uttalas följande.

Den närmare utformningen av vårdvalssystem inom primärvården har landstinget i egenskap av sjukvårdshuvudman att bestämma om utefter de lokala förutsättningarna. Under förutsättning att bestämmelserna i exempelvis HSL och upphandlingslagstiftningen samt de grundläggande gemenskapsrättsliga principerna om bland annat proportionalitet, öppenhet, icke-diskriminering och likabehandling beaktas, finns det en rad krav som landstinget kan ställa upp. Kraven kan exempelvis avse mottagningsverksamhet, jour, hembesök, individprevention, samverkan med andra vårdgivare och serviceorgan, kvalitetssäkring, utbildning och fortbildning av vårdpersonal samt deltagande i utvecklings- och forskningsprojekt. Landstinget kan inrätta olika vårdvalssystem för olika tjänster.

I Europadomstolens dom den 11 januari 2005 – mål nr C-26/03, Stadt Halle och RPL Recyclingpark Lochau GmbH mot Arbeitsgemeinschaft Thermische Restabfall- und Energieverwertungsanlage TREA Leuna – klargörs följande. Ansökan om överprövning kan inte riktas mot sådana åtgärder som endast utgör en

förstudie inför ett kontrakt eller som är rent förberedande och ryms inom ramen för den upphandlande myndighetens interna överväganden med sikte på offentlig upphandling.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten kan endast pröva lagligheten av landstingets beslut, inte dess lämplighet. Vidare får förvaltningsrätten inte sätta ett annat beslut i det överklagade beslutets ställe.

Inledningsvis kan konstateras att de grundläggande gemenskapsrättsliga principerna om likabehandling och proportionalitet är tillämpliga i Sverige. Dessa principer ska därför, enligt förvaltningsrättens mening, även tillämpas i nu aktuellt mål.

Förvaltningsrätten ska således ta ställning till frågan om landstingsfullmäktiges fastställda principer om valfrihetssystemet är ett sådant beslut som går att laglighetspröva enligt bestämmelserna i KL. Om svaret på denna fråga är ja, ska rätten även pröva frågan om beslutet strider mot någon av grunderna i 10 kap. 8 § KL.

Prövning enligt kommunallagen

Det är i målet ostridigt att valfrihetssystemet ännu inte hade införts i Norrbottens län vid tiden för landstingsfullmäktiges beslut, att fastställa förslaget ”Valfrihetssystem Norrbotten – principiell inriktning”.

Landstingsfullmäktiges fastställda principer får, enligt förvaltningsrättens mening, anses utgöra ett beslut avseende hur landstinget vid denna tidpunkt avsåg att valfrihetssystemet i Norrbotten skulle vara utformat – då det senare skulle införas den 1 januari 2010. Det nu överklagade beslutet är således av förberedande art och ryms inom ramen för den upphandlande myndighetens interna överväganden inför det planerade införandet av valfrihetssystemet. Det överklagade beslutet är således inte ett beslut enligt LOV och kan därför angripas med stöd av laglighetsprövning enligt KL.

Förvaltningsrätten anser däremot att landstingsfullmäktiges beslut inte är av rent förberedande art – och som inte går att överklaga enligt 10 kap. 2 § 2 KL – utan utgör fastställda principer som fick direkt betydelse vid införandet av valfrihets-systemet. Beslutets laglighet kan således prövas enligt bestämmelserna i 10 kap. 8 § KL.

Basuppdragets omfattning

När det gäller omfattningen av det enhetliga basuppdraget kan inledningsvis konstateras att landstinget har ett underliggande huvudansvar för primärvården. Det innebär bland annat att det är landstinget som bär det fulla ansvaret för primärvården, för det fall att ingen privat utförare visar intresse alternativt inte godkänns som utförare. I egenskap av sjukvårdshuvudman har landstinget att bestämma den närmare utformningen av vårdvalssystemet inom primärvården med beaktande av de lokala förutsättningarna. Det framgår av förarbetena till LOV att landstingen ska ges en relativt stor frihet vid utformningen av vilka krav som ska ställas på leverantörerna. Kraven ska emellertid utformas så att de är sakliga, står i proportion till ändamålet samt inte leder till att leverantörer behandlas olika.

Förvaltningsrätten konstaterar att landstingsfullmäktige i de fastställda principerna har utnyttjat landstingets stora frihet i utformningen av vad som måste ingå i basuppdraget när en leverantör önskar bedriva primärvård i Norrbotten. De klagande hävdar att omfattningen av detta basuppdrag är alltför stort, varför detta i sig bland annat hindrar konkurrensen. Förvaltningsrätten bedömer dock att basuppdragets omfattning får anses nödvändigt för att i tillräcklig mån kunna säkerställa en bra vård för patienterna. Landstingsfullmäktiges beslut kan således inte anses olagligt härvidlag, varför överklagandet ska avslås i denna del.

Listning av ickevalspatienter

I förarbetena klargörs att vid listningsförfarandet måste kommunerna och landstingen själva avgöra hur ickevalsalternativet ska se ut. Därtill uttalas att för vissa typer av tjänster kan den upphandlande myndighetens egen regi utgöra det bästa ickevalsalternativet. I linje med kravet på likabehandling ska den egna regin ges

liknande villkor som de externa leverantörerna. Varje utförare som godtagits enligt landstingets ansökningsförfarande uppfyller följaktligen de vårdkrav som landstinget ställer. I förarbetena föreslås ett flertal faktorer som kan spela in vid bestämningen av listning av ickevalspatienter, såsom bland annat geografi, medicinsk kompetens och omvårdnadskompetens. Emellertid ges även förslag på att den upphandlande myndigheten kan anvisa någon av de utförare som finns i valfrihetssystemet i en i förväg uppställd turordning.

Landstingsfullmäktige har även fastställt principerna för listningsförfarandet. När det gäller ickevalsalternativet har det fastslagits att i Norrbotten ska detta vara vårdcentral i egen regi, utifrån en geografisk indelning som landstinget bestämmer. De klagande menar att detta system medför att andra vårdgivare än landstinget kommer att missgynnas, särskilt då många av dessa personer oftast är friska och inte kommer att efterfråga så mycket vård. Landstinget däremot påtalar att målet är att så många norrbottningar som möjligt ska göra ett aktivt val, varför det ifrågasätts om ickevalsalternativet verkligen kommer att få någon större betydelse för de privata vårdföretagens finansiering.

Förvaltningsrätten konstaterar att landstingsfullmäktiges beslut innebär att landstinget även i denna del utnyttjar den stora frihet man har rätt till. Att ickevalsalternativet får denna innebörd, medför även att eventuell diskriminering mellan de privata vårdgivarna kommer att minimeras. Det är vidare, enligt förvaltningsrättens mening, en generellt utbredd uppfattning att man själv måste göra ett aktivt val, om man önskar en annan utövare än vad det allmänna måste tillhandhålla. Såsom exempelvis vid val av friskola. Självklart ska sådana jämförelser inte vara avgörande för nu aktuell prövning, då vårdvalssystemet är uppbyggt på ett helt annat sätt. Däremot kan det i sig vara en god förklaring till landstingsfullmäktiges principiella lösning. Landstinget har sedan ett mycket stort ansvar för att länets medlemmar får tillräckligt med information för att vilja göra ett aktivt val. De privata vårdgivarna har ju också en god möjlighet att konkurrera med helt andra fördelar än landstingets vårdcentraler, för att utgöra ett tilltalande val för invånarna i Norrbotten.

Förvaltningsrätten anser att ickevalsalternativet som landstingsfullmäktige fastslagit inte kan anses olagligt. Överklagandet ska således avslås även på denna grund.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Formulär DV 3109/1 C, se bilaga.

Susanne Johansson

I avgörandet har även nämndemännen Anders Aasa och Elisabeth Bramfeldt deltagit.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,
2. det beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.